

Phân tích truyện ngắn Những ngôi sao xa xôi - Văn mẫu lớp 9

Author : Nguyễn Tuyến

Phân tích truyện ngắn Những ngôi sao xa xôi - Bài số 1

Trong cuộc kháng chiến của dân tộc chống quân xâm lược, toàn dân Việt Nam đã đứng lên đấu tranh, trong đó những nam thanh niên thì xung phong lên đường ra mặt trận, đấu tranh chống quân thù. Nhưng đâu chỉ có những bậc nam nhi mới có những khát vọng cứu nước và bản lĩnh phi thường nơi chiến trận. Trong chiến tranh thì ngay cả những cô gái chân yếu tay mềm cũng đã xung phong lên đường làm nhiệm vụ, công việc các cô gái là những cô dân công, chuyên làm công việc hỗ trợ cho chiến đấu. Khắc họa về hình ảnh của những cô gái thanh niên xung phong này. Nhà văn Lê Minh Khuê đã xây dựng hình ảnh của cô thanh niên xung phong Phương Định tuy giản dị nhưng thật đẹp, thật sinh động, mang lại cho người đọc cái nhìn chân thực nhất về những cô gái thời kháng chiến.

Phương Định là một cô gái Hà Nội, mộng mơ và vừa mới bước vào tuổi đôi mươi, cái tuổi đẹp nhất của đời người. Như bao cô gái trẻ khác, Phương Định cũng rất thích làm đẹp, điệu đà, soi gương hàng tiếng đồng hồ. Giữa không gian dữ dội của chiến tranh, hình ảnh cô thiếu nữ Phương Định thật khiến cho người ta có thêm niềm tin, tiếp thêm nguồn sức trẻ dồi dào từ cô gái ấy. Phương Định cũng là một cô gái trẻ xinh đẹp, dễ thương với “hai bím tóc dày, tương đối mềm, một cái cổ cao, kiêu hãnh như đài loa kèn”, và đặc biệt, theo như lời nhận xét của anh lái xe thì Phương Định còn có một vẻ đặc biệt nữa, đó là đôi mắt, “sao mà xa xăm”. Cũng vì sự dễ thương ở ngoại hình, đáng yêu trong tính cách mà Phương Định luôn nhận được những lời thăm hỏi của các anh pháo binh cũng như các anh lái xe.

Với tình cảm của các đồng đội nam dành cho mình, Phương Định luôn trân trọng, bởi suy cho cùng cô cũng chỉ là một cô thiếu nữ mới lớn, vẫn có những khát vọng tình yêu trong trái tim. Nhưng vì chưa thực sự rung động với ai nên Phương Định cũng chỉ khéo léo từ chối tâm ý ấy của các anh. Là một cô gái ngây thơ trong sáng nhưng Phương Định lại rất ý thức đối với việc đấu tranh bảo vệ đất nước, cô đã tự nguyện xung phong vào chiến trường, cùng mọi người tham gia chiến đấu. Công việc của cô cũng vô cùng gian khổ, nơi chiến trường đầy ác liệt. Phương Định cùng hai người đồng đội của mình là Thao và Nho ngày đêm làm công việc lấp hố bom, đảm bảo cho các chuyến xe hành quân vào giải phóng miền Nam.

Không khí dữ dội của chiến tranh, bom đạn của địch ném xuống dải Trường Sơn nhiều như trút, công việc lấp hố bom diễn ra với cường độ thường xuyên, liên tục, một ngày có thể ba đến năm lần đi lấp hố. Công việc này cũng không hề đơn giản, không chỉ đòi hỏi nhiều sức lực mà các cô gái lúc nào cũng đối mặt với hiểm nguy, bởi những quả bom dưới lòng đất ấy có thể nổ bất cứ lúc nào, rồi khi bom chưa nổ thì cần phá bom: “...đo khối lượng đất lấp vào hố bom, đếm bom chưa nổ và nếu cần thì phải phá bom”. Và công việc này lúc nào cũng hết sức căng thẳng, đòi hỏi phải có sự tập trung cao độ: “...thần kinh căng như chão, tim đập bất

chấp cả nhíp điều chân chạy mà vẫn biết rằng khắp chung quanh có nhiều quả bom chưa nổ”.

Không khí chiến trường ác liệt, sự nguy hiểm của công việc khiến cho ranh giới giữa sự sống giữa sự sống và cái chết hết sức mong manh, chỉ cần một sự sơ xuất nhỏ thôi thì tính mạng của các cô gái này có thể bị đe dọa. Hiểu như vậy ta sẽ thấy những cô gái thanh niên xung phong như Phương Định không chỉ có lòng yêu nước mà còn có sự dũng cảm và bản lĩnh mạnh mẽ. Bởi sống trong cái không khí dữ dội như vậy nhưng Phương Định vô cùng yêu đời, khi nhìn thấy mưa đá thì cảm thấy rất thích thú. Phương Định còn là một cô gái có tinh thần trách nhiệm với công việc, khi dùng xẻng để lấp đất, khi va chạm với vỏ quả bom, tạo ra những âm thanh ghê rợn thì Phương Định tự nhủ là phải nhanh chóng làm xong việc bởi nếu quả bom nóng lên từ bên trong hoặc nóng lên do mặt trời thì có thể phát nổ bất cứ lúc nào.

Không chỉ có trách nhiệm cao với công việc mà Phương Định còn rất quan tâm đến đồng đội của mình. Khi Thao và Nho lên cao điểm làm việc, Phương Định ở nhà nhưng lòng thì nóng như lửa đốt, đó chính là sự lo lắng cho đồng đội, nghe thấy tiếng trực thăng, tiếng súng hỗ trợ của các chiến sĩ thì sự lo lắng ấy càng bị nâng lên cao độ, thậm chí cô còn nổi cáu với đội trưởng “Chinh sát chưa về”. Ta có thể thấy sự quan tâm này không chỉ từ tình đồng đội mà còn bởi sự gắn bó như chị em của những cô gái này. Trong cuộc sống gian khổ nơi rừng núi, trong không khí dữ dội của chiến tranh, bão đạn thì tình cảm giữa những cô gái ấy vẫn sáng lên rực rỡ, làm cho người đọc cảm thấy áp áp.

Phương Định là một cô gái hồn nhiên, yêu đời, cô mang vào chiến trường sức trẻ, nguồn sống dạt dào nên không gian câu chuyện dù là ở nơi chiến trường đầy khốc liệt, công việc của các cô gái này là làm bạn với bom đạn, với hiểm nguy. Nhưng sức sống, niềm tin của Phương Định đã giúp cô vượt qua tất cả, người đọc còn cảm nhận được ở Phương Định những phẩm chất thật đẹp, đó là tinh thần trách nhiệm, tình đồng đội gắn bó keo sơn.

Phân tích truyện ngắn Những ngôi sao xa xôi - Bài số 2

Lê Minh Khuê thuộc thế hệ nhà văn trưởng thành trong thời kì kháng chiến chống Mỹ. Những tác phẩm đầu tay của chị ra mắt vào những năm 70, nội dung viết về cuộc sống chiến đấu sôi nổi, hào hùng của thanh niên xung phong và bộ đội trên tuyến đường Trường Sơn. Một số truyện ngắn đã gây được sự chú ý và tình cảm yêu mến của bạn đọc.

Truyện Những ngôi sao xa xôi phản ánh chân thực tâm hồn trong sáng, mơ mộng, tinh thần dũng cảm, cuộc sống chiến đấu đầy gian khổ, hi sinh nhưng rất hồn nhiên, lạc quan của những cô gái thanh niên xung phong. Đó chính là những hình ảnh đẹp đẽ, tiêu biểu cho phẩm chất cao quý của thế hệ trẻ Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mỹ vừa qua.

Cốt truyện đơn giản, mạch truyện phát triển theo diễn biến tâm trạng của người kể, kết hợp đan xen giữa hiện tại và quá khứ. Có thể tóm tắt như sau:

Tài liệu chia sẻ tại <https://camnanghoctap.com>

Ba nữ thanh niên xung phong làm thành tổ trinh sát mặt đường tại một trọng điểm trên

tuyến đường Trường Sơn. Tổ trưởng là chị Thao và tổ viên là hai cô gái trẻ tên Định và Nho. Nhiệm vụ của họ là quan sát máy bay địch ném bom, ước chừng khối lượng đất đá dùng để san lấp hố bom, đánh dấu vị trí các trái bom chưa nổ và phá bom nổ chậm. Công việc hết sức nguy hiểm vì máy bay địch có thể ập đến bất cứ lúc nào. Họ phải đối mặt với thần chết trong mỗi lần phá bom, mà công việc này thì lại diễn ra thường xuyên. Các cô gái ở trong một cái hang dưới chân cao điểm, cách xa đơn vị. Cuộc sống dù khắc nghiệt và nguy hiểm nhưng họ vẫn có những niềm vui hồn nhiên, những giây phút thanh thản, mơ mộng. Đặc biệt là ba chị em rất gắn bó, yêu thương nhau trong tình đồng đội, dù mỗi người một cá tính. Ở phần cuối, tác giả tập trung miêu tả hành động và tâm trạng của các nhân vật, chủ yếu là của Phương Định trong một lần phá bom. Nho bị thương đã được đồng đội lo lắng và săn sóc. Cơn mưa đá ở cao điểm khiến cho Phương Định hồi tưởng về tuổi học trò ở Hà Nội: Chao ôi, có thể là tất cả những cái đó. Những cái đó ở thật xa...

Để cho nhân vật chính là Phương Định đứng ra kể chuyện, điều đó phù hợp với nội dung truyện và tạo thuận lợi để tác giả vừa miêu tả, vừa thể hiện đời sống tâm hồn của nhân vật. Truyện viết về chiến tranh nên có những chi tiết, hình ảnh về bom đạn, chiến đấu, hi sinh... nhưng chủ yếu vẫn hướng vào thế giới nội tâm, làm hiện lên vẻ đẹp tâm hồn của con người.

Ba cô gái sống và chiến đấu trên một cao điểm giữa một vùng trọng điểm bắn phá của máy bay Mỹ trên tuyến đường Trường Sơn. Công việc của họ rất nguy hiểm vì giữa ban ngày, họ phải phơi mình dưới tầm đánh phá của máy bay địch. Nguy hiểm khôn lường nhưng các cô tự hào về công việc của mình và cái tên gọi mà đơn vị đặt cho là: tổ trinh sát mặt đường. Gắn với cái tên gọi sự khát khao làm nên những sự tích anh hùng ấy là công việc chẳng nhẹ nhàng, đơn giản chút nào.

Định hồn nhiên kể: Chúng tôi bị bom vùi luôn. Có khi bò trên cao điểm về chỉ thấy hai con mắt lấp lánh. Cười thì hàm răng lóa lên trên khuôn mặt nhem nhuốc. Những lúc đấy chúng tôi gọi nhau là “những con quỷ mắt đen”.

Sau mỗi trận bom, các cô phải lao ngay ra trọng điểm, đo đạc và ước tính khối lượng đất đá bị bom địch đào xới, đếm những quả bom chưa nổ và dùng những khối thuốc nổ đặt vào cạnh từng trái bom để phá. Đó là một công việc mạo hiểm với cái chết, thần kinh luôn căng thẳng, đòi hỏi sự dũng cảm và hết sức bình tĩnh. Nhưng với ba cô gái thì những công việc khủng khiếp ấy đã trở thành bình thường:

Có ở đâu như thế này không: đất bốc khói, không khí bàng hoàng, máy bay đang âm ì xa dần. Thần kinh căng như chão, tim đập bất chấp cả nhịp điệu, chân chạy mà vẫn biết rằng khắp chung quanh có nhiều quả bom chưa nổ. Có thể nổ bây giờ, có thể chốc nữa. Nhưng nhất định sẽ nổ... Rồi khi xong việc, quay lại nhìn cảnh đoạn đường một lần nữa, thở phào, chạy về hang.

Đối lập với cảnh tàn khốc do bom đạn giặc gây ra là sự bình tĩnh đến lạ lùng của các cô gái. Cảnh các cô sống trong hang sao mà lạc quan, thơ mộng đến thế: Bên ngoài nóng trên 30 độ, chui vào hang là sà ngay đến một thế giới khác. Cái mát lạnh làm toàn thân run lên đột ngột. Rồi ngửa cổ uống nước trong cái chày trong bì đông. Nước suối pha đường. Xong thì nằm dài trên nền ẩm lười biếng nheo mắt nghe ca nhạc tử cái đài bán dẫn nhỏ mà lúc nào cũng có

pin đầy đủ. Có thể nghe, có thể nghĩ lung tung... hình như ta sắp mở chiến dịch lớn.

Cả ba cô đều là con gái Hà Nội. Tuy cá tính và hoàn cảnh riêng mỗi người mỗi khác nhưng họ đều có phẩm chất chung vô cùng tốt đẹp của thanh niên xung phong tiền tuyến. Đó là tinh thần dũng cảm tuyệt vời, không sợ gian khổ, hi sinh, quyết tâm khắc phục khó khăn để hoàn thành tốt nhiệm vụ và tình cảm đồng đội gắn bó, yêu thương. Ở họ còn có những nét chung của các cô gái trẻ là dễ xúc động, nhiều khát vọng và hay mơ mộng, dễ vui mà cũng dễ buồn. Trong bom đạn, cận kề cái chết mà họ vẫn thích làm đẹp cho cuộc sống của mình: Nho thích thêu thùa, chị Thao chăm chép bài hát, Định thích ngắm mình trong gương, thích ngồi bó gối thả hồn theo dòng hồi tưởng và cất tiếng hát.

Phương Định vốn là một học sinh Thủ đô. Tính cách Phương Định vừa vô tư, tinh nghịch, vừa dịu dàng, lãng mạn. Cô hay hồi tưởng những kỉ niệm của tuổi thiếu nữ vô tư giữa gia đình và thành phố thân yêu. Vào chiến trường, những kỉ niệm êm đẹp ấy luôn sống dậy trong tâm trí cô. Nó vừa là niềm khao khát, vừa làm dịu mát tâm hồn cô trong hoàn cảnh căng thẳng, khốc liệt của chiến tranh.

Giống như các cô gái mới lớn khác, Phương Định khá nhạy cảm về bản thân và cũng rất quan tâm đến hình thức của mình. Cô tự đánh giá: Tôi là con gái Hà Nội, Nói một cách khiêm tốn, tôi là một cô gái khá. Hai bím tóc dày, tương đối mềm, một cái cổ cao, kiêu hãnh như đài hoa loa kèn. Còn mắt tôi thì các anh lái xe bảo: “Cô có cái nhìn sao mà xa xăm”.

Xa đến đâu mặc kệ, nhưng tôi thích ngắm mắt tôi trong gương. Nó dài dài màu nâu, hay nheo lại như chổi nạng. Cô biết mình được nhiều người để ý, nhất là các anh lính lái xe. Điều đó làm cho cô thấy vui và tự hào, nhưng cô chưa dành riêng tình cảm cho một ai. Tuy vậy, cô không hay biểu lộ tình cảm và thường tỏ ra kín đáo giữa đám đông, nhìn qua sẽ tưởng như là kiêu kì.

Phương Định yêu mến hai bạn gái trong tổ trinh sát mặt đường và đồng đội trong đơn vị. Đặc biệt, cô dành tình yêu và niềm cảm phục cho tất cả chiến sĩ mà cô gặp trên đường vào mặt trận:

Không hiểu sao các anh pháo thủ và lái xe lại hay hỏi thăm tôi. Hỏi thăm hoặc viết những bức thư dài gửi đường dây làm như ở cách xa nhau hàng nghìn cây số, mặc dù có thể chào nhau hằng ngày. Tôi không sẵn sàng, vồn vã. Khi bọn con gái xúm nhau lại đối đáp với một anh bộ đội nói giỏi nào đấy, tôi thường đứng ra xa, khoanh tay lại trước ngực và nhìn đi nơi khác, môi mím chặt. Nhưng chẳng qua tôi điều thế thôi. Thực tình trong suy nghĩ của tôi, những người đẹp nhất, thông minh, can đảm và cao thượng nhất là những người mặc quân phục, có ngôi sao trên mũ.

Là một nhà văn thanh niên xung phong nên Lê Minh Khuê am hiểu và miêu tả khá tinh tế tâm lí của những cô gái trong nhóm trinh sát mặt đường mà tiêu biểu là nhân vật Phương Định. Tâm trạng của Định lúc phá bom nổ chậm được tác giả miêu tả rất thực: ... máy bay rít, bom nổ. Nổ trên cao điểm, cách hang này khoảng 300 mét. Đất dưới chân chúng tôi rung. **Mấy cái khăn mặt mắc ở đây cũng rung.** Tất cả cứ như lên cơn sốt. Khói lên và cửa hang bị che lấp. Không thấy mây và bầu trời đâu nữa.

Quả bom nằm lạnh lùng trên một bụi cây khô, một đầu vùi xuống đất. Đầu này có vẻ hai vòng tròn màu vàng...

Tôi dùng xẻng nhỏ đào đất dưới quả bom. Đất rắn. Những hòn sỏi theo tay tôi bay ra hai bên. Thỉnh thoảng lưỡi xẻng chạm vào quả bom. Một tiếng động sắc đến gai người, cửa vào da thịt tôi. Tôi rùng mình và bỗng thấy tại sao mình làm quá chậm. Nhanh lên một tí! Vỏ quả bom nóng. Một dấu hiệu chẳng lành. Hoặc là nóng từ bên trong quả bom. Hoặc là mặt trời nung nóng.

Cảnh mưa bom bão đạn của giặc Mĩ diễn ra hằng giờ, hằng ngày, hết ngày này sang ngày khác và sức chịu đựng của các cô gái thật tuyệt vời: Quen rồi. Một ngày chúng tôi phá bom đến năm lần. Ngày nào ít: ba lần. Tôi có nghĩ tới cái chết. Nhưng một cái chết mờ nhạt, không cụ thể. Còn cái chính: liệu mình có nổ, bom có nổ không? Không thì làm cách nào để châm mìn lần thứ hai? Tôi nghĩ thế, nghĩ thêm: đứng cẩn thận, mảnh bom ghim vào cánh tay thì khá phiền. Và mồ hôi thấm vào môi tôi, mẩn mẫn, cát lạo xạo trong miệng.

Nhưng quả bom nổ. Một thứ tiếng kì quái đến váng óc. Ngực tôi nhói, mắt cay mãi mới mở ra được. Mùi thuốc bom buồn nôn. Ba tiếng nổ nữa tiếp theo. Đất rơi lộp bộp, tan đi âm thầm trong những bụi cây. Mảnh bom xé không khí, lao và rít vô hình trên đầu.

Mặc dù đã thành thạo trong công việc nguy hiểm, thậm chí một ngày có thể phải phá tới năm quả bom, nhưng mỗi lần phá bom nổ chậm vẫn là một thử thách thần kinh cao độ đối với Phương Định. Từ khung cảnh và không khí chứa đầy sự căng thẳng đến cảm giác là các anh cao xạ ở trên kia đang dõi theo từng động tác, cử chỉ của mình, để rồi tinh thần dửng dưng ở cô như được kích thích bởi lòng tự trọng đáng khâm phục: Tôi đến gần quả bom. Cảm thấy có ánh mắt các chiến sĩ dõi theo mình, tôi không sợ nữa. Tôi sẽ không đi khom. Các anh ấy không thích cái kiểu đi khom khi có thể cứ đàng hoàng mà bước tới.

Ở bên quả bom, đối mặt với cái chết cảm giác của cô như nhạy cảm hơn, sắc bén hơn: Thỉnh thoảng lưỡi xẻng chạm vào quả bom. Một tiếng động sắc đến gai người, cửa vào da thịt tôi. Tôi rùng mình và bỗng thấy tại sao mình làm quá chậm. Nhanh lên một tí! Vỏ quả bom nóng. Một dấu hiệu chẳng lành. Tiếp đó là cảm giác căng thẳng chờ đợi tiếng nổ của quả bom, đồng nghĩa với công việc đã hoàn thành.

Vào chiến trường đã ba năm, đã quá quen với những thử thách và nguy hiểm, giáp mặt hằng ngày với oái chết, nhưng Phương Định và đồng đội của cô không mất đi sự hồn nhiên, trong sáng và những mơ ước về tương lai.

Trong những phút giây yên tĩnh ngắn ngủi, cô thường tự tạo ra những niềm vui nho nhỏ: Tôi sẽ hát. Thường cứ thuộc một điệu nhạc nào đó rồi bịa ra lời mà hát. Lời tôi bịa lộn xộn mà ngỡ ngẩn đến tôi cũng ngạc nhiên, đôi khi bỏ ra mà cười một mình... Tôi thích nhiều bài. Những bài hành khúc bộ đội hay trên những ngã đường mặt trận. Tôi thích dân ca quan họ mềm mại, dịu dàng. Thích Ca-chiu-sa của Hồng quân Liên Xô. Thích ngổi bó gối mơ màng: "Về đây khi mái tóc còn xanh xanh...". Đó là dân ca Ý trữ tình giàu có, phải lấy giọng thật trầm... Những lúc như thế tôi nhớ Hà Nội lại qua về, tràn ngập tâm hồn cô gái, khiến cô băng khuâng, nuôi tiếc khi cơn mưa rừng chợt đến, chợt đi:

Nhưng tạnh mất rồi. Tạnh rất nhanh như khi mưa đến. Sao chóng thế! Tôi bỗng thần thờ, tiếc không nói nổi. Rõ ràng tôi không tiếc những viên đá. Mưa xong thì tạnh thôi. Mà tôi nhớ một cái gì đấy, hình như mẹ tôi, cái cửa sổ, hoặc những ngôi sao to trên bầu trời thành phố. Phải, có thể những cái đó... Hoặc là cây, hoặc là cái vòm tròn của nhà hát, hoặc bà bán kem đẩy chiếc xe chở đầy thùng kem, trẻ con háo hức bầu xung quanh. Con đường nhựa ban đêm, sau cơn mưa mùa hạ rộng ra, dài ra, lấp lánh ánh đèn trông như một con sông nước đen. Những ngọn điện trên quảng trường lung linh như những ngôi sao trong câu chuyện cổ tích nói về những xử sở thần tiên. Hoa trong công viên. Những quả bóng sút vô tội vạ của bọn trẻ con trong một góc phố. Tiếng rao của bà bán xôi sáng có cái mủng đội trên đầu...

Chao ôi, có thể là tất cả những cái đó. Những cái đó ở thiệt xa... Rồi bỗng chốc, sau một cơn mưa đá, chúng xoáy mạnh như sóng trong tâm trí tôi...

Tổ trưởng tổ trinh sát mặt đường là chị Thao, một con người từng trải và chín chắn. Những dự tính về tương lai của chị có vẻ thiết thực hơn nhưng những khát khao và rung động của tuổi trẻ vẫn nồng nàn trong tim chị. Chỉ vài nét phác họa tương phản, tác giả đã vẽ nên chân dung của chị: Tiếng máy bay trinh sát rè rè. Phản lực găm gào lao theo sau... Chị Thao móc bánh bích quy trong túi, thông thả nhai. Những khi biết rằng cải sắp tới sẽ không êm ả thì chị tỏ ra bình tĩnh đến phát bực. Nhưng thấy máu, thấy vất là chị nhắm mắt lại, mặt tái mét. Áo lót của chị cái nào căng thêu chữ màu, Chị lại hay tĩa lông mày của mình, tĩa nhỏ như cái tăm. Nhưng trong công việc ai cũng gờm chị: cương quyết, táo bạo.

Nhân vật thứ ba trong nhóm là Nho, một cô gái nhỏ nhắn, trông mát mẻ như một que kem trắng, tưởng như mềm yếu nhưng thực ra rất can đảm, kiên cường. Ngày ngày, Nho cùng đồng đội phá bom nổ chậm. Có lần, Nho bị bom vùi và mảnh bom găm vào cánh tay, máu túa ra rất nhiều, da xanh xao, quần áo đầy bụi. Được đồng đội cứu kịp thời, Nho cắn răng chịu đau, không khóc. Cả ba cô gái đều không khóc bởi họ cho rằng: Nước mắt đưa nào chảy trong khi cần cái cứng cỏi của nhau là bị xem như bằng chứng của một sự tự nhục mạ.

Cách nhìn nhận và thể hiện con người thiên về cái tốt đẹp, trong sáng, cao thượng là nét chủ đạo và thống nhất trong văn học thời kì kháng chiến chống Mỹ. Tương tự như vậy nhưng truyện của Lê Minh Khuê không rơi vào tình trạng minh họa giản đơn vì tác giả đã phát hiện và miêu tả chân thật đời sống nội tâm với những nét tâm lí đa dạng, phong phú của từng nhân vật.

Tác giả tỏ ra rất sắc sảo trong việc thể hiện khung cảnh và không khí sôi sục ở một trọng điểm trên tuyến đường Trường Sơn bằng một vài nét điển hình. Thành công hơn cả là nghệ thuật miêu tả tâm lí nhân vật. Bằng cách để cho người đứng ra kể chuyện là cô thanh niên xung phong Phương Định, tác giả đã phản ánh một cách tự nhiên và tinh tế tâm trạng của những cô gái ở chiến trường, luôn đối mặt với cái chết mà vẫn sống hồn nhiên, lạc quan và không kém phần lãng mạn. Chiến tranh làm cho họ dày dạn và cứng cỏi hơn, nhưng vẫn không thể làm mất đi nét hồn nhiên, trong sáng của tuổi trẻ.

Trong truyện Những ngôi sao xa xôi có nhiều chi tiết về cuộc sống gian khổ, hiểm nguy, về những chiến công thầm lặng và sự dũng cảm, hi sinh của thanh niên xung phong trên tuyến đường Trường Sơn ác liệt. Nhưng cái tạo nên sức hấp dẫn của truyện ngắn này là ở sự am

hiểu cận kề của tác giả về đời sống của những con người đang hiến dâng tuổi thanh xuân cho Tổ quốc. Qua đó, người đọc hình dung được phần nào về chủ nghĩa anh hùng cách mạng của tuổi trẻ Việt Nam và dân tộc Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước oanh liệt vừa qua.

Phân tích truyện ngắn Những ngôi sao xa xôi - Bài số 3

Những ngôi sao xa xôi là một nhan đề lãng mạn mang nét đặc trưng của văn học thời kháng chiến chống Mỹ cứu nước rất gần với Mảnh trăng cuối rừng của Nguyễn Minh Châu ở ý nghĩa biểu tượng - từ đó cũng tỏa ra một thứ ánh sáng dịu dàng "mát mẻ như núi", cái ánh sáng ẩn hiện xa xôi, có sức mê hoặc lòng người. Đó là một biểu tượng về sự ngời sáng của phẩm chất cách mạng trong những cô gái thanh niên xung phong Trường Sơn. Thao, Định, Nho hay Nguyệt của Nguyễn Minh Châu đều là những "mảnh trăng", những "ngôi sao xa" nơi cuối rừng Trường Sơn, đều sáng ngời về đẹp của chủ nghĩa anh hùng cách mạng.

Người kể chuyện đồng thời là những nhân vật trong truyện, trực tiếp tham gia vào diễn biến của các sự kiện. Câu chuyện được phát triển theo hướng nhìn, điểm nhìn và dòng suy tư của Phương Định - cô gái Hà Nội rất trẻ, rất dịu dàng và cũng rất kiên trung. Việc lựa chọn điểm nhìn này đã giúp nhà văn đi sâu khai thác diễn biến tâm lý nhân vật (trong chiến đấu và trong sinh hoạt), từ đó làm ngời sáng phẩm chất tốt đẹp của họ. Đây chính là điểm thành công của nhà văn. Nhìn chung trong văn học chống Mỹ, các nhà văn thường ít chú ý đến việc khai thác tâm lý nhân vật, nhân vật chủ yếu được xây dựng bằng những hành động anh hùng. Cô Nguyệt của Nguyễn Minh Châu, "mảnh trăng" tiêu biểu, tập trung đầy đủ đến mức lí tưởng về đẹp của nữ thanh niên xung phong Trường Sơn nhưng lại thiếu hẳn chiều sâu tâm lí. Với Những ngôi sao xa xôi, Lê Minh Khuê đã trung chú ý đến việc thể hiện tâm lý nhân vật bên cạnh miêu tả những hành động anh hùng của họ. Để vật tự bộc lộ mình bằng hành động và suy nghĩ, nhà văn đã tạo nên giá trị chân thực cho hình tượng nghệ thuật. Nỗi buồn, niềm vui nỗi nhớ và cả những suy nghĩ của nhân vật thể hiện rất tự nhiên và chân thực. Điểm nhìn trần thuật ngôi thứ nhất đã xóa nhòa khoảng cách giữa người kể chuyện và nhân vật khiến cho câu chuyện gần gũi, bình dị và đời thường hơn; mạch truyện tự phát rất thoải mái; nhân vật hiện lên sinh động hơn - bình dị mà thật anh hùng: kể về những chuyện sống chết, chuyện hiểm nguy bằng một giọng điệu rất thoải mái: "Thần Chết là một tay không thích đùa", "Việc nào cũng có cái thú của nó", "Đứa nào cũng leo tót lên trọng điểm...Chỉ khổ đứa phải trực máy điện thoại trong hang". Không cần lí tưởng hóa, qua điểm nhìn trần thuật của người kể chuyện, nhân vật vẫn hiện lên với đầy đủ phẩm chất anh hùng và đầy tính thuyết phục. Việc lựa chọn điểm nhìn như vậy đã tạo nên thành công trong nghệ thuật trần thuật và nghệ thuật xây dựng hình tượng nhân vật.

Nghệ thuật xây dựng nhân vật thể hiện nét độc đáo trong phong cách truyện ngắn Lê Minh Khuê. Giữa sự ác liệt của chiến tranh, vẻ đẹp con người đã tỏa sáng. Phần lớn những đội viên thanh niên xung phong ở Trường Sơn trong kháng chiến chống Mỹ đều còn rất trẻ. Khi cả miền Bắc dồn sức cho Miền Nam đánh giặc với khí thế xẻ dọc Trường Sơn đi cứu nước, với tinh thần đường ra trận mùa này đẹp lắm thì thế hệ thanh niên nam nữ miền Bắc đã có mặt trên mọi tuyến đường của Tổ quốc. Sức trẻ, lòng yêu nước, khát vọng hòa bình đã tạo nên sức

manh, tạo nên chất trữ tình cho cuộc kháng chiến chống gian khổ mà anh hùng của cả dân tộc. Vì thế mới có những vần thơ: Rất trữ tình là nhịp bước hành quân...tỏa nắng cho thơ là triệu ánh mắt anh hùng. Thao, Nho, Định là ba trong hàng triệu thanh niên Việt Nam ưu tú ấy. Họ có sức trẻ và lòng yêu nước. Nhà văn đã kết hợp phẩm chất anh hùng với sự bình dị để tạo nên hình tượng nghệ thuật thật đẹp về những cô thanh niên xung phong. Họ lạc quan, yêu đời, yêu cuộc sống nhưng không sợ chết, sẵn sàng hi sinh để con đường không bị đứt mạch. Trong chiến đấu họ can trường bao nhiêu thì trong cuộc sống sinh hoạt, họ hồn nhiên, tươi trẻ bấy nhiêu. Họ luôn thích hát, thích vui đùa, thích nhai kẹo trong những giây phút bình yên hiếm hoi giữa những loạt bom tàn khốc. Định đã hồn nhiên kể về sự khốc liệt của chiến tranh, về công việc hằng ngày rất nguy hiểm của ba người và cũng tự nhiên kể về những thói quen, những thú vui đời thường của họ. Ba người nữ anh hùng ấy rất trẻ trung trong cuộc sống, thậm chí rất yếu đuối: Thao “thấy máu, thấy vắt là chị nhắm mắt lại, mặt tái mét”, Định thì thích hát, thích làm điệu, Nho thì “đòi nhai kẹo”, dưới cơn mưa đá cả ba “vui thích cuống cuồng”, họ tận hưởng cơn mưa hồn nhiên như chưa hề nghe thấy bom rơi, đạn nổ. Sự khốc liệt của chiến tranh đã tôi luyện những tâm hồn vốn nhạy cảm, yếu đuối của họ thành bản lĩnh, kiên cường của người anh hùng.

Nhà văn đã rất thành công trong việc thể hiện tâm lí nhân vật. Qua dòng suy tư của Định ta không chỉ thấy sự tỏa sáng của phẩm chất anh hùng mà còn hình dung được thế giới nội tâm phóng phú của những cô gái rất trẻ trong cuộc chiến của dân tộc. Những con người ấy mang vào Trường Sơn cả tuổi thanh xuân với bao nhiêu ước mơ, khát vọng với những nỗi nhớ gia đình khôn nguôi. Trận mưa đá đột ngột giữa đường Trường Sơn đã làm sống dậy kỉ niệm ngọt ngào của tuổi ấu thơ ...Chiến tranh đã không thể cướp đi niềm tin yêu cuộc sống, niềm lạc quan của những cô gái trẻ. Không lí tưởng hóa nhân vật đến mức bọc nhân vật trong bầu không khí “vô trùng” nhưng ba nữ nhân vật của Lê Minh Khuê vẫn hiện nên với đầy đủ những phẩm chất anh hùng mà rất đáng yêu của những nữ thanh niên xung phong được tái hiện đầy đủ và tròn trịa. Ba con người khi chiến đấu là một khối thống nhất, đó là sự dũng cảm; khi cuộc sống đời thường trong những phút giây bình yên hiếm có của Trường Sơn, họ lại là ba con người với ba tính cách khác nhau. Họ là họ, họ còn là cả Trường Sơn, là biết bao cô gái giống họ đang nằm trong những hang núi Trường Sơn để chờ đợi, để giữ cho tuyến đường Trường Sơn không một ngày bị đứt mạch.

Hình tượng về những nữ thanh niên xung phong Trường Sơn không hiếm hoi trong văn học chống Mỹ nhưng với những sáng tạo riêng rất hiện đại của mình. Tác giả Những ngôi sao xa xôi đã làm nổi bật tâm hồn trong sáng, giàu mơ mộng, tinh thần dũng cảm cuộc sống chiến đấu đầy gian khổ, sự hi sinh rất hồn nhiên, lạc quan của họ. Đó chính là hình ảnh đẹp, tiêu biểu cho thế hệ trẻ Việt Nam trong thời kháng chiến chống đế quốc Mỹ.

Phân tích truyện ngắn Những ngôi sao xa xôi - Bài số 4

Truyện ngắn Những ngôi sao xa xôi của Lê Minh Khuê viết năm 1971. Truyện kể về một tổ nữ trinh sát mặt đường tại một trọng điểm trên tuyến đường Trường Sơn, đó là ba cô gái rất trẻ: Phương Định, Nho và Thao. Họ ở cách xa đơn vị, dưới một cái hang ở chân cao điểm. Lê Minh Khuê đã rất thành công khi xây dựng hình ảnh ba nữ thanh niên xung phong trẻ trung,

gan dạ và dũng cảm, sống và chiến đấu trên tuyến đường Trường Sơn khốc liệt.

Cũng như các nhà văn khác, Lê Minh Khuê luôn hướng ngòi bút vào cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, đi tìm, phát hiện và ca ngợi vẻ đẹp con người trong cuộc sống và chiến đấu, Lê Minh Khuê đặc biệt chú ý vào các nhân vật phụ nữ và luôn tìm cách miêu tả, khắc họa chân thực nhất đời sống vật chất và tinh thần của họ. Có lẽ, nhà văn nghĩ rằng, trong cuộc chiến đấu với kẻ thù, phụ nữ là người phải gánh chịu nhiều đau thương, mất mát và hi sinh nhiều nhất.

Chuyện kể về ba nữ thanh niên trẻ tuổi từ thành phố xung phong đi chiến đấu. Hoàn cảnh sống và chiến đấu của ba cô gái vô cùng gian khổ và nguy hiểm trên một cao điểm, trọng điểm của tuyến đường Trường Sơn. Các cô sống cách xa đơn vị, dưới một cái hang ở chân cao điểm. Nhiệm vụ hàng ngày của họ là quan sát địch ném bom, đo khối lượng đất đá, xác định vị trí những quả bom chưa nổ và làm cho chúng phải tiêu tan. Hàng ngày họ phải chạy trên cao điểm, đối mặt với cái chết trong từng giây và sẵn sàng chịu trận khi máy bay địch đột ngột ập tới trút bom rồi tháo chạy. Bom rơi như rắc hạt, khiến mặt đất rung lên như cơn sốt. Khói lửa che lấp cửa hang, bầu trời. Công việc đòi hỏi phải nhanh, chính xác, bình tĩnh và dũng cảm. Có lúc thần kinh căng thẳng đến lạnh gáy, toát mồ hôi nhưng mãi rồi cũng quen và trở thành công việc thường ngày: “Đất bốc khói, không khí bàng hoàng, máy bay ã xa dần. Thần kinh căng như dây chầy, tim đập bất chấp cả nhịp điệu, chân chạy mà vẫn biết rằng khắp xung quanh có nhiều quả bom chưa nổ có thể bây giờ, có thể chốc nữa... Rồi khi xong việc, quay lại nhìn cảnh đoạn đường một lần nữa, thở phào, chạy về hang”. Công việc của họ đầy khó khăn, nguy hiểm nhưng họ vẫn sống hồn nhiên, yêu đời. Những lúc rỗi họ thường hát, tâm hồn rất thơ mộng, nhất là Phương Định. Họ gắn bó, yêu thương nhau mặc dù mỗi người một cá tính. Sau những phút phá bom căng thẳng, một cơn mưa đá vụt đến rồi vụt đi để lại trong lòng Phương Định bao hoài niệm, khát khao.

Đọc những đoạn văn như thế này. Người ngoài cuộc vẫn còn thấy căng thẳng, hãi hùng. Chiến tranh đã lùi xa nhưng như vẫn thấy đâu đây tiếng bom nổ chói tai, nhức óc. Hình ảnh những quả bom đùn lên không trung những cột khói đen, nở bung như những cây nấm khổng lồ gieo cái chết thảm thương cho con người, làm sao không thấy ớn lạnh mà ứa tràn nước mắt. Ta càng cảm ghét chiến tranh, càng thấy cảm phục những cô gái trẻ dũng cảm, kiên cường, đạp bằng hiểm nguy vì ngày mai hòa bình của dân tộc.

Những cô gái trẻ này đều có chung một phẩm chất: tinh thần trách nhiệm cao đối với nhiệm vụ, dũng cảm không sợ hi sinh, tình đồng đội gắn bó yêu thương. Sống giữa khói bom lửa đạn nhưng họ vẫn nhiều ước mơ, sống bình thản và luôn thích làm đẹp cho mình, thích hát và nghe đài mỗi khi rảnh rỗi. Tiếng hát của họ trên cao điểm này thực sự là tiếng hát át tiếng bom. Hồn nhiên mà anh hùng.

Ở họ còn có những nét đẹp riêng biệt mà nhà văn Lê Minh Khuê đã tinh tế miêu tả bằng ngòi bút trân trọng. Nho bé nhỏ và ít tuổi nhất, thích thêu thùa, thích ăn kẹo, trông mát mẻ như que kem mỗi khi ở dưới suối lên, tưởng yếu đuối nhưng Nho cũng là người phá bom rất quả cảm. Khi bị thương, Phương Định chăm sóc, chị Thao thì lo lắng, cuống lên định báo về đơn vị nhưng Nho vẫn rất bình thản, vẫn chìa tay xin Phương Định mấy viên đá mát lạnh sau cơn mưa. Chị Thao lớn tuổi hơn nên những ước mơ và dự định về tương lai cũng thiết thực

hơn. Chị hát không hay nhưng rất chăm chép bài hát, chép cả những lời bịa của Phương Định. Đôi lông mày tủa nhỏ như cái tăm, áo lót cái nào cũng thêu bằng chỉ màu. Chị có đặc điểm rất sợ máu và vắt, hễ nhìn thấy là mặt chị tái mét. Song người tổ trưởng ấy lại rất bình thản, thông thả nhai bích quy trước tiếng máy bay trinh sát rè rồ trộn lẫn tiếng gầm gào và tiếng giội bom của phản lực. Chị phá bom cương quyết, táo bạo đến đáng gờm. Phương Định cũng như Nho, hồn nhiên, mơ mộng và dũng cảm. Đây là cô gái Hà Nội, lúc rảnh rỗi để dành cho hát và ôm gối mộng mơ, hoặc nghĩ lung tung nhất là hay nhớ... nhà. Nhưng tinh thần chiến đấu thì gan dạ, kiên cường chẳng thua kém gì các chị em. Mỗi ngày Phương Định phải phá tới năm quả bom, ít là ba. Mỗi lần phá là một cảm giác khác nhau: căng thẳng, hồi hộp, tim đập bất thành linh nhưng Phương Định đều vượt lên để chiến thắng những quả bom lì lợm, chứa trong mình thần chết khủng khiếp, hoàn thành nhiệm vụ một cách suýt sặc.

Phương Định là cô gái để lại nhiều ấn tượng sâu sắc trong lòng ta. Phương Định, con gái Hà Nội " hai búi tóc dày, tương đối mềm, một cái cổ cao, kiêu hãnh như đài hoa loa kèn". Đôi mắt Phương Định được các anh lái xe bảo là "có cái nhìn sao mà xa xăm". Nhiều pháo thủ và lái xe hay "hỏi thăm " hoặc "viết những bức thư dài gửi đường dây" cho Phương Định . Cô có cách kiêu kì, làm "điệu" khi tiếp xúc với một anh bộ đội "nói giỏi" nào đấy, nhưng trong suy nghĩ của cô thì "những người đẹp nhất, thông minh, can đảm và cao thượng nhất là những người mặc quân phục, có ngôi sao trên mũ".

Phương Định là một cô gái rất hồn nhiên yêu đời, giàu cá tính. Thuở nhỏ đã hay hát. Cô có thể ngồi lên thành cửa sổ căn phòng nhỏ bé nhà mình "hát say sưa âm ỉ". Bàn học lúc nào cũng "bày bừa bãi lên", để đến nỗi bà mẹ phải "nguyền rủa": "Con gái gì cái của mày. Lấy chồng rồi mà no đòn... No đòn...!". Vì thế ngay từ lúc còn ở nhà, cô đã thể là "không lấy chồng".

Sống trong cảnh bom đạn ác liệt, cái chết kề bên, Phương Định lại càng hay hát. Những bài hành khúc, những điệu dân ca quan họ, bài ca Ca-chiu-sa của Hồng quân Liên Xô, bài dân ca Ý... Định còn biết bịa ra những lời hát, thế mà chị Thao vẫn "say mê" chép vào sổ tay. Phương Định hát trong những khoảnh khắc "im lặng", máy bay trinh sát bay "rè rè", cơn bão lửa sắp ụp xuống cao điểm. Phương Định hát để động viên Nho, chị Thao và động viên mình. Hát khi "máy bay rít, bom nổ; nổ trên cao điểm, cách cái hang này khoảng 300m". Hát trong không khí ngọt ngào: "Khói len vào cửa hang bị che lấp". Đúng là "tiếng hát át tiếng bom" của những người con gái trong tổ trinh sát mặt đường, những con người "khao khát làm nên những sự tích anh hùng".

Trong kháng chiến chống Mỹ, ở hai miền Nam, Bắc của Tổ quốc đã có hàng vạn, hàng triệu chàng trai lên đường ra trận với dũng khí và quyết tâm "đánh cho Mĩ cút, đánh cho ngụy nhào" để giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước. Tiên tuyến vẫy gọi, hàng ngàn hàng vạn cô gái mang chí khí Bà Trưng, Bà Triệu xung phong ra tiên tuyến. Con đường chiến lược Trường Sơn huyền thoại được làm nên bằng xương máu, mồ hôi và bao sự tích phi thường của những người con gái Việt Nam anh hùng. Hình ảnh ba nữ thanh niên xung phong gọi nhớ đến mười cô gái đã anh dũng hi sinh tại ngã ba Đồng Lộc mãi mãi còn in dấu trong tâm hồn Việt Nam về một thời đại chiến tranh ác liệt, đau thương mà anh hùng.

Tài liệu chia sẻ tại <https://camnanghoctap.com>

Cuộc sống và chiến đấu vĩ đại ấy đã ghi lại một cách chân thực chiến tích thầm lặng của tổ

trình sát mặt đường. Trọng điểm đang chìm trong mưa bom bão lửa. Tiếng Phương Định lại cất lên: “Tôi, một quả bom trên trời. Nho, hai quả dưới lòng đường. Chị Thao, một quả dưới chân cái hầm ba-ri-e cũ”, cảnh tượng chiến trường trở nên “vắng lặng đến phát sợ”. Cảnh vật bị hủy diệt: cây xơ xác, đất nóng, khói đen vật vờ từng cụm trong không trung: Phương Định, dửng dưng và bình tĩnh tiến đến gần quả bom, “đàng hoàng mà bước tới”. Quả bom có 2 vòng tròn màu vàng nằm lạnh lùng trên một bụi cây khô, một đầu vùi xuống đất. Thần chết đang đợi chờ, vỏ quả bom nóng. Phương Định dùng lưỡi xẻng đào đất, có lúc lưỡi xẻng chạm vào quả bom. Có lúc Định “rung mình” vì cảm thấy tại sao mình làm quá chậm thế! Hai mươi phút đã trôi qua. Tiếng còi chị Thao rúc lên. Định cẩn thận bỏ gói thuốc mìn xuống cái lỗ đã đào, châm ngòi vào dây mìn, cố khóa đất rồi chạy nhanh về chỗ nấp... Tiếng còi của chị Thao lại thổi lên. Quả bom nổ. Ba tiếng nổ nữa tiếp theo. Mảnh bom xé không khí. Đất rơi lộp bộp. Bom nổ váng óc, ngực đau nhói, đôi mắt cay mãi mới mở ra được. Mồ hôi thấm vào môi, cát lạo xạo trong miệng. Nguy hiểm, căng thẳng không thể nào kể xiết. Chị Thao vấp ngã, vết sẹo bóng lên, mảnh dù bay trên lưng, chị cười, “răng trắng, đôi mắt mở to...” Nho bị thương. Bom nổ, hầm sập. Chị Thao và Định phải moi đất, bế Nho lên. Máu tứa ra, ngấm vào đất. Chị Thao nghẹn ngào. Định rửa vết thương cho Nho, tiêm thuốc cho Nho, pha sữa cho Nho... Rồi chị Thao lại giục: “Hát đi, Phương Định, mày thích bài gì nhất, hát đi!”. Đó là cuộc sống chiến đấu thường nhật của họ.

Phương Định cho biết: “Tôi có nghĩ đến cái chết. Nhưng một cái chết mờ nhạt, không cụ thể...Đoạn văn tả cảnh phá bom trên cao điểm là đoạn văn xuất sắc nhất trong truyện Những ngôi sao xa xôi. Lê Minh Khuê đã sử dụng bút pháp hiện thực nghiêm ngặt tái hiện lại cảnh phá bom vô cùng nguy hiểm, dựng nên một tượng đài về khí phách anh hùng liêm liệt của tổ trình sát mặt đường. Chị Thao, Nho và Phương Định đã sáng ngời lên trong khói lửa bom đạn. Chiến công thầm lặng của họ bất tử với năm tháng và lòng người. Tổ quốc và nhân dân có bao giờ quên những nữ anh hùng Đồng Lộc, những nữ anh hùng trên con đường chiến lược Trường Sơn:...

“Đất nước mình nhân hậu
Có nước trời xoa dịu vết thương đau
Em nằm dưới đất sâu
Như khoảng trời đã nằm yên trong đất
Đêm đêm, tâm hồn em tỏa sáng
Những vì sao ngời chói, lung linh...”
(Khoảng trời hố bom - Lâm Thị Mỹ Dạ)

Truyện Những ngôi sao xa xôi của Lê Minh Khuê đã làm sống lại trong lòng ta hình ảnh tuyệt đẹp và những chiến công phi thường của tổ trình sát mặt đường của Phương Định, Nho, của chị Thao, của hàng ngàn, hàng vạn cô thanh niên xung phong thời chống Mỹ. Chiến công thầm lặng của Phương Định và đồng đội là bài ca anh hùng, là tiếng hét gọi tình yêu tổ quốc, tình yêu cuộc sống. Chiến tranh đã đi qua. Sau ba thập kỉ, đọc truyện “Những ngôi sao xa xôi” ta như được sống lại những năm tháng hào hùng của đất nước. Những ngôi sao sẽ mãi mãi tỏa sáng trên bầu trời. Đêm đêm ta ngược nhìn lên, mỗi ngôi sao sẽ nhắc nhở chúng phải bảo vệ bầu trời tự do mà biết bao thế hệ đã hi sinh giữ lấy nó.